

O ETNIČKOJ PRIPADNOSTI GROBA 2 S POLOŽAJA NJIVE - PODSTRANA U NARONI

ANTE UGLEŠIĆ
Filozofski fakultet u Zadru
Faculty of Philosophy in Zadar

UDK/UDC: 904"653"(497.5):936
Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper

Primljeno : 2000-09-04
Received

U nedavnim istraživanjima na položaju Njive - Podstrana u Vidu kod Metkovića (antičkoj Naroni) pronađeno je više grobova iz vremena seobe naroda. Prema grobnom inventaru osobito je zanimljiv grob 2 u kojem je pronađen par lučnih fibula, šest perli od staklene paste i jantara, prstenčić i srebrni, stožasto savijen predmet, nepoznate namjene.

Na temelju tipološko-stilske analize pronađenih fibula i njihove usporedbe s nalazima fibula s područja Mađarske, te prema ostalom grobnom inventaru, autor smatra da grob treba pripisati pripadnici gepidskog plemena, a datira ga u prvu trećinu 6. st.

Autor se u radu također dotiče još dvaju nalaza s područja Dalmacije, s nekropole Knin - Greblje (pojasna kopča i dvosjekli mač - *spatha*), za koje smatra da su također bili u gepidskoj upotrebi. U zaključku rada ističe da su Gepidi bili nazočni na mnogim područjima Istočnogotskog kraljevstva (daleko više nego se to dosad pretpostavljalo), najvećim dijelom kao vojnici na službi u istočnogotskoj vojsci, a s vojnicima su dolazili i pripadnici njihovih obitelji.

U srpnju 1994. u Vidu kod Metkovića (antičkoj Naroni), na njivi u vlasništvu Nedjeljka Prusca, otkriven je jedan istočnogotski grob. Na žalost, mještani su tragajući za dragocjenostima sami iskopali taj grob, tako da je on zapravo uništen, a preostali su nam jedino grobni nalazi.¹ Potaknuti nalazom ovoga groba, stručnjaci Arheološkog muzeja u Splitu poduzeli su arheološka istraživanja. Kako im vlasnik terena na kojemu je pronađen istočnogotski grob, nije dopustio istraživanja, ona su provedena na susjednim posjedima u vlasništvu Ike Borasa (kopanje je dozvolio njegov sin Branko - Kuso) i Ante Borasa, na položaju Njive -

¹ O nalazu istočnogotskog groba u antičkoj Naroni vidi: A. UGLEŠIĆ, 1995, 145-150.

Podstrana; lokalitet se naziva "Groblje". Istraživanja su vođena od 16. do 19. studenoga i od 30. studenoga do 13. prosinca 1994., a u njima je utvrđeno sveukupno 10 grobova iz vremena seobe naroda.²

Svi grobovi istraženi u ovim kampanjama, kao i onaj prethodno pronađen na njivi N. Prusca, imali su jednaku arhitekturu, tipičnu za kasnoantičko vrijeme. Dno grobova bilo je popločano rimskim krovnim crijepom (tegulama), a pokrov grobova bio je napravljen uglavnom u obliku dvoslivnog krova, od tegula i žlijebnjaka (*imbrices*). Od sveukupno 11 grobova, nalazi su nađeni samo u tri groba.

U devastiranom istočnogotskom grobu pronađenom na njivi N. Prusca nalazile su se dvije srebrne i pozlaćene lučne fibule, željezna predica i perla od neprozirne zelene paste.³ Neki od sudionika "istraživanja" ovoga groba tvrde da se u njemu nalazila i perla od zagasitocrvene staklene paste, brončana alkica, ulomak brončane igle ili štapića, brončani predmet oblika stremena, kupolast predmet od brončanog lima i amorfan komad bronce. Drugi, pak, tvrde da su navedeni predmeti pronađeni iznad groba. Kako smo nalaz ovog groba već obradili u literaturi, na njega se ovdje nećemo ponovno osvrnati.⁴

Nalazi su pronađeni također u grobu 4, i to šest željeznih čavala, nečitak novčić (gotski?), željezni nožić i dva željezna predmeta nepoznate namjene.⁵

U dosta oštećenom grobu 2 (T. I., 1) pronađen je par lučnih fibula (Sl. 1.; T. I., 2), šest perli od staklene paste i jantara, prstenčić i srebrni, stožasto savijen predmet, nepoznate namjene (T. I., 2).⁶ Svakako, najsignifikantniji nalazi u ovom grobu su dvije lučne fibule, izrađene od srebra tehnikom lijevanja, pozlaćene i ukrašene tehnikama rovašenja i nieleranja (Sl. 1.; T. I., 2). Imaju trokutaste glavice s lepezastim ukrasom i tri ležišta za ulaganje dragog ili poludragog kamena. Glavice su s elipsoidnim nožicama spojene blago savijenim narebrenim lukom. Završavaju stiliziranim životinjskim glavicama. Pri sredini nožice imaju četvrtasto ležište za uložak od dragog ili poludragog kamena.

Lučne fibule uz pojasne kopče najkarakterističniji su tip germanskog nakita, a javljaju se isključivo u ženskim grobovima. Upravo na temelju njih najčešće i određujemo etničku pripadnost ženskih germanskih grobova iz vremena seobe naroda.

Lučne fibule iz groba 2 s položaja Njive - Podstrana u Naroni zasad su unikatni nalazi i nemaju izravnih analogija, što je dobro uočila i Z. Buljević prigodom njihove objave. Ona im dalje analogije nalazi među italjskim i srednjoeuropskim fibulama. Smatra da su srednjoeuropskog radioničkog podrijetla, odnosno da su nastale u franačkim radionicama u prvot trećini 6. st. Bližu etničku pripadnost im ne navodi, već smatra da su germanskog podrijetla, a žena koja ih je nosila, da je mogla biti udana za nekog Istočnog Gota. Ostavlja i mogućnost drugačijih kontakata između Istočnih Gota i nekoga drugog germanskog plemena.⁷

² O istraživanju lokaliteta "Groblje" na položaju Njive - Podstrana vidi: Z. BULJEVIĆ, 1999, 201-293.

³ A. UGLEŠIĆ, 1995, 145. i d., T. II.

⁴ Z. BULJEVIĆ, 1999, 245-246.

⁵ Isto, 208.

⁶ Isto, 205, 240-244.

⁷ Isto, 241-244.

Sl. 1. Par lučnih fibula iz groba 2 s položaja Njive - Podstrana u Naroni (prema Z. BULJEVIĆ, 1999, T. XVII., 2).

Fig. 1. A pair of the arch fibulae from the grave 2 from the site Njive - Podstrana in Naroni (after Z. BULJEVIĆ, 1999, T. XVII., 2).

Nasuprot spomenutom mišljenju Z. Buljević, mi smatramo da se ovaj par fibula ipak može gotovo sasvim sigurno etnički atribuirati. Naime, analogije ovim fibulama trebamo tražiti na posve drugom prostoru, na gepidskom tlu. Doduše, ni ovdje nema posve bliskih analogija, no ipak ima više nalaza fibula koje se mogu po načinu ukrašavanja usporediti s naronitanskim. To su lučne fibule iz Szarvasa,⁸ okolice Gyöngyösa⁹ i Nagyvaráda (Oradca) u Mađarskoj.¹⁰

Tri ležišta za drago ili poludrago kamenje na naronitanskim fibulama zamjenjuju izdanke na polukružnoj glavici. Tri izdanka na glavici također su karakteristična upravo za gepidske fibule a primjerci takvih fibula relativno su brojni, uglavnom s područja današnje Mađarske.¹¹ Način obrade i ukrašavanja nožice u obliku stilizirane životinjske glave na naronitanskim fibulama također odgovara gepidskim fibulama iz podunavskih radionica. Isto tako valja istaknuti da se lepezasti ukras vrlo često javlja na glavicama gepidskih fibula. Dakle, sve navodi

⁸ D. CSALLÁNY, 1961, 107, T. CCXVI, 11; I. BÓNA, 1976, T. 27.

⁹ D. CSALLÁNY, 1961, 233, T. CCXVI, 10.

¹⁰ Isto, 109, T. CCVIII, 4.

¹¹ Isto, T. XI, 10 i T. XIII, 2-3 (Szentcs - Kökényzug); T. XXXI, 3 (Szentcs - Nagyhegy); T. LXXXV, 1 i T. CVI, 7 (Szentcs - Berekhát); T. CIX, 5, 10-11 (Magyartés); T. CXXXIV, 2 (Kiszombor); T. CXCIV, 4 i T. CXCVI, 7 (Tiszafüred); T. CCIII, 4-5 (Dunapataj - Bödbakod); T. CCVI, 1-2 (Transilvania?); T. CCVII, 4 (Ószöny); T. CCVIII, 1, 3-4 (Nagyvárad); T. CCXVI, 5, 7-8 (Szerb - Nagyszentmiklós); T. CCXVII, 1-2 (između Tiszaladányja i Tokaja); T. CCXXXIII, 6 (Hódmezővásárhely - Gorzsa); CCLIX, 2-2a (Kiszombor); T. CCLXX, 7-8 (Malomfalva).

gepidsko radioničko podrijetlo naronitanskih fibula, a radionicu u kojoj su nastale treba tražiti negdje na području srednjeg Podunavlja.

I drugi popratni nalazi iz groba 2 s položaja Njive - Podstrana u Naroni upućuju na gepidsku pripadnost pokojnice. Naime, u gepidskim grobovima vrlo se često javljaju perlice od kalcedona i staklene paste, potpuno istovjetnog oblika kakve su i one naronitanske.¹²

Na temelju navedenog razvidno je da se grob 2 s položaja Njive - Podstrana u Naroni može pripisati pripadnici gepidskog plemena, a datira se okvirno u prvu trećinu 6. st., tj. u vrijeme istočnogotske vladavine. Ostavljamo mogućnost da bi i grob 4 s toga položaja mogao biti gepidski, jer se u istočnogotskim grobovima nikad ne javljaju novci u funkciji priloga. Nasuprot tomu novci su u gepidskim grobovima uobičajena pojava.

Gepidi su u Dalmaciju došli kao istočnogotski podanici. Istočni su Goti godine 504. porazili Gepide u Srijemu, te su ih nakon toga zasigurno raselili po cijelom prostoru istočnogotske države, a velik ih je dio stavljen u službu u istočnogotskoj vojsci.¹³ S vojnicima su išli i pripadnici njihovih obitelji, pa pretpostavljamo da je Gepitkinja sahranjena u grobu 2 na položaju Njive - Podstrana u Naroni mogla biti supruga nekoga gepidskog vojnika koji je služio u istočnogotskoj vojsci. Isto tako ne smijemo isključiti mogućnost da je ta žena mogla biti supruga nekog Istočnog Gota, jer su i Goti i Gepidi bili pripadnici arijanske hereze, pa su njihovi međusobni brakovi u vjerskom pogledu bili sasvim normalni.

Indicija za postojanje gepidskih grobova na području Dalmacije imamo zasad još samo na nekropoli Knin - Greblje, najvećoj dosad istraženoj nekropoli iz vremena seobe naroda na ovim prostorima.¹⁴ Na žalost, jedan od pretpostavljenih gepidskih grobova iz te nekropole uništen je prije dolaska stručnjaka, a iz njega je spašen dvosjekli mač - *spatha* (T. II., 1).¹⁵ U drugom grobu (grob 50 prema progresivnoj numeraciji) pronađena je pojasna kopča sa završetkom u obliku stilizirane orlovske glave, koja pripada nakitnoj skupini tzv. orlovskih kopči (T. II., 2).¹⁶

Za orlovske pojase kopče tipa kao što je kninska smatra se da su pontskog podrijetla, a raširene su najviše na crnomorskoj obali, prvenstveno na nalazištu Kertsch, te na nekropolama 6. st. na Krimu (Suuk-Su, Gurtul, Artek, Koreis, Tschufut-Kale itd.).¹⁷ Kopče tog tipa pronađene su također na germanskim nekropolama u Srbiji (Kovin i Aradac - Mečka u Banatu, te nepoznato nalazište u

¹² D. CSALLÁNY, 1961, T. I i d.

¹³ Usp. A. UGLEŠIĆ, 1996b, 27-30. O borbama Istočnih Gota i Gepida oko Srijema vidi: B. FERJANČIĆ, 1969, 42-43; M. MIRKOVIĆ, 1971, 50 i d. Ne isključujemo mogućnost da je manji dio Gepida sudjelovao i u Teodorikovoj ekspediciji prema Italiji godine 488./89.

¹⁴ Objava nekropole Knin - Greblje: Z. VINSKI, 1991, 5 i d.; K. SIMONI, 1991, 75 i d.

¹⁵ D. JELOVINA, 1964, 153-156; Z. VINSKI, 1991, 32.

¹⁶ D. JELOVINA, 1964, 153-156; Z. VINSKI, 1991, 24-26; K. SIMONI, 1991, 81-82.

¹⁷ Najpotpunije podatke o orlovskim kopčama pontskog tipa sakupio je i prikazao M. RUSU, 1959, 485 i d. On je dao njihovu tipološku klasifikaciju, razvrstavši ih u tri osnovne inačice. Dosad je poznato ukupno 45 primjeraka takvih kopči (usp. Z. VINSKI, 1991, 25).

Vojvodini/Srijemu ili sjevernoj Srbiji),¹⁸ Rumunjskoj (Cipau, Fundatura),¹⁹ Mađarskoj (Szentes - Nagyhegy, Szolnok - Szanda, Hódmezővásárhely - Kishonok),²⁰ Poljskoj (Alt Kossewan)²¹ itd. Najzapadnije nalazište tog tipa kopči je na području Francuske (Valentine - Arnesp).²² S obzirom na to da je najveći dio ovih iznimno značajnih i vrijednih kopči pronađen na Krimu, posve je logično da se ondje traži i njihovo radioničko podrijetlo. Njihova uporaba veže se za različite germanske narode (krimske Gote, Gepide, Alamane, i dr.), a datiraju se od početka 6. do sredine 7. st.²³

Po načinu ukrašavanja i materijalu od kojega je izrađena (bronca), kninska kopča (T. II., 2) najjednostavniji je primjerak ove skupine pojasnih kopči. S obzirom na to da je ona vrlo rustičan rad prema svim drugim primjercima orlovskih pontskih pojasnih kopči, pretpostavljamo da je nastala u nekom radioničkom središtu izvan pontskog kruga. Možda se čak radi o istoj radionici u kojoj je nastala također dosta rustično rađena istočnogotska pojaska kopča iz nalazišta Kašić - Glavčurak kod Zadra,²⁴ jer ako usporedimo način obrade i ukrasne kompozicije, uočava se njihova velika srodnost. Ta je radionica, sva je vjerojatnost, bila negdje na području provincije Dalmacije, a prvenstveno u obzir dolazi *Salona*.²⁵ Predložak za izradu kninske orlovske pojaska kopče vjerojatno je došao s područja Srijema, gdje su one bile nošene kao raskošni dio gepidske ženske nošnje. Naručiteljica je isto tako vjerojatno bila Gepitkinja, jer kod Istočnih Gota zasad nemamo pojavu nošnje takvih kopči. Ta je Gepitkinja također mogla biti žena nekog gepidskog vojnika, ali isto tako ne možemo sasvim isključiti mogućnost, kao i u naronitanskom slučaju, da se radilo i o supruzi nekog Istočnog Gota.²⁶

Stavljanje mačeva u grobove kod Gepida vrlo je česta pojava. Nasuprot tomu mačevi (ujedno i svo drugo oružje) u istočnogotskim grobovima u potpunosti nedostaju. Iako je mač pronađen na nekropoli Knin - Greblje (T. II., 1) dosta loše ušćuvan, možemo ga po načinu izrade i izgledu usporediti s brojnim

¹⁸ Z. VINSKI, 1959, 100-101, sl. 1-2; ISTI, 1968, 318-319, sl. 2-4.

¹⁹ M. RUSU, 1959, 486-491, sl. 2-5.

²⁰ M. RUSU, 1959, 492-494, sl. 6:1-3; D. CSALLÁNY, 1961, 48-49 (T. XXXI, 2, T. XXXII, 1), 57 (T. XXXII, 2, T. XXXIII, 1), 211 (T. CCXLVI, 2); I. BÓNA, 1976, sl. 17, T. 13-15.

²¹ M. RUSU, 1959, 496, sl. 7:2.

²² P. de PALOL - G. RIPOLL, 1989, sl. 34.

²³ Usp. M. RUSU, 1959, 509-513.

²⁴ J. BELOŠEVIĆ, 1965, 134-135, T. I, 4; A. UGLEŠIĆ, 1990, 218-220, T. II, 5; ISTI, 1996a, 142-147, T. II, 5.

²⁵ Pretpostavke o postojanju radionica Dalmacije u kojima se izrađivao istočnogotski nakit na prostoru rimske provincije iznose: J. BELOŠEVIĆ, 1965, 135; Z. VINSKI, 1973, 187, 209; A. UGLEŠIĆ, 1990, 211, 219-220, 226; ISTI, 1996a, 139-140, 145-147, 154; ISTI, 1996b, 75, 126.

²⁶ Kninska pojaska kopča tumačila se dosad uglavnom kao gepidsko kulturno dobro, najvjerojatnije u istočnogotskoj upotrebi. Usp. Z. VINSKI, 1991, 24-26; A. UGLEŠIĆ, 1991, 219-220; ISTI, 1996a, 146-147.

²⁷ D. CSALLÁNY, 1961, T. XIX, 2 (Szentes - Kókényzug); T. XLVI, 2-6 (Szentes-Nagyhegy); T. LXXXIX, 2-6 (Szentes - Berekhát); T. CLV, 7-8 (Kiszombor); T. CLXXXIII, 1-6 (Szöreg); T. CLXXXVII, 1-2 (Kétegyháza i Lökösháza); T. CCXXII, 1-2 (Hódmezővárhely -

gepidskim mačevima s područja Mađarske²⁷ i Srijema u Vojvodini,²⁸ a srodan mu je i mač pronađen u Iloku, na istoku Hrvatske.²⁹ S obzirom na to da je zasigurno, kako smo to u radu već ranije istaknuli, jedan dio Gepida služio u istočnogotskoj vojsci, mač s nalazišta Greblje u Kninu logičnije je pripisivati nekom gepidskom vojniku u istočnogotskoj službi negoli ga dovoditi u vezu sa zapadnogermanskom upotrebom (preditalsko-langobarskom), kako je to činio Z. Vinski.³⁰

O prisustnosti Gepida na prostorima Istočnogotske države, ne samo u Srijemu (gdje su nakon poraza od Istočnih Gota nastavili živjeti u najvećem broju), govore i neki drugi nalazi. Na području bivše Nemanjine ulice u Sarajevu, dakle na periferiji nekadašnje provincije Dalmacije nađena je ukrasna alka koja po svojim karakteristikama pripada Gepidima.³¹ Isto tako u najvećoj nekropoli seobe naroda na području jugoistočne Europe, u Kranju na položaju Lajh, u dva groba srećemo gepidske nalaze.³² Gepidskog radioničkog podrijetla također je lučna fibula pronađena u uništenoj nekropoli u okolišu Amfiteatra u Puli.³³ Isto tako više ukrasnih predmeta (uglavnom lučnih fibula) pronađenih na nalazištima iz istočnogotskog vremena u Italiji, ne samo da bi moglo biti gepidskog podrijetla već je vjerojatno bilo izravno u gepidskoj uporabi.³⁴

Gepidski nalazi izvan područja Srijema, s obzirom na njihov broj i disperziju, to je postalo sasvim očito, danas se ne mogu tumačiti uglavnom kao predmeti koji su bili u posjedu Istočnih Gota, već kao dokaz fizičkog prisustva Gepida na različitim prostorima Istočnogotske države. Gepidi su kao i Istočni Goti bili Barbari i radi toga su mogli bez ikakvih zapreka služiti u istočnogotskoj vojsci (kao podanici).³⁵ Zasigurno ni sam broj istočnogotskih vojnika nije bio dovoljan da bi se moglo nadzirati relativno veliko područje Istočnogotskog kraljevstva, pa su i zbog toga u svoju službu uzimali Gepide, a vjerojatno i druge Barbare. S vojnicima su dolazile žene i ostali pripadnici njihovih obitelji. Pretpostavljamo da se jedan dio Gepida na prostore istočnogotske države naseljavao i iz drugih razloga, prvenstveno ekonomske naravi.

Kishomok); T. CCXXXIV, 5 (Hódmezővárhely - Gorsza); T. CCXXVII, 25-27 (Marosveresmart).

²⁸ Z. VINSKI, 1951, sl. 80 (Rakovac); sl. 82-84 (Jakovo - Kormadin); sl. 85 (Zemun); sl. 86-87 (Srijemska Mitrovica); sl. 88 (Neštin).

²⁹ Isto, sl. 89.

³⁰ Z. VINSKI, 1991, 32-33.

³¹ D. SERGEJEVSKI, 1947, 42-43, sl. 21; N. MILETIĆ, 1978, 101, T. IV, 2; ISTA, 1984, 388, sl. 24. Alka se pogrešno pripisivala Istočnim Gotima.

³² V. STARE, 1980, 121, T. 120:2 (uništeni grob); 123, T. 129:4-7 (grob 619). Kranj (*castel Carnium*) bio je jedna od najznačajnijih istočnogotskih utvrda na području južnog Norika.

³³ Opširnije obrade ove fibule: VINSKI, 1973, 191-192, V. BIERBRAUER, 1975, 100, 124, 239, T. LXVIII, 8; A. UGLEŠIĆ, 1996b, 73, 138.

³⁴ Istočnogotske nalaze s područja Italije najcjelovitije je obradio V. BIERBRAUER, 1975. Na nalaze koji su obrađeni u ovoj knjizi a mogli bi biti gepidskog podrijetla, ovdje se nećemo osvrtni, jer takav pokušaj zahtijeva opsežniju studiju.

³⁵ Vojna uprava u Istočnogotskom kraljevstvu bila je u potpunosti u rukama Istočnih Gota, a nijedan Rimljanin nije smio nositi oružje, niti služiti u vojsci. Opširno o istočnogotskoj civilnoj i vojnoj upravi: L. SCHMIDT, 1934, 367 i d.; H. WOLFRAM, 1990, 284 i d.

Naprijed obrađeni nalazi iz antičke Narone najnoviji su doprinos tvrdnjama da su Gepidi živjeli i na drugim područjima Istočnogotskog kraljevstva, a ne uglavnom samo na području Srijema, kako se to dosad smatralo.

LITERATURA:

- BELOŠEVIĆ, J., 1965. - Prvi arheološki tragovi velike seobe naroda na području sjeverne Dalmacije, *Diadora*, 3, 129-141.
- BIERBRAUER, V., 1975. - *Die ostgotischen Grab- und Schatzfunde in Italien*, Spoleto.
- BÓNA, I., 1976. - *A l'aube du moyen age. Gépides et Lombards dans le bassin des Carpates*, Budapest.
- BULJEVIĆ, Z., 1999. - Njive-Podstrana: groblje iz vremena seobe naroda u Naroni, *VAHD*, 90-91, 201-260.
- CSALLÁNY, 1961. - *Archäologische Denkmäler der Gepiden im Mitteldonaubecken (454-568 u. Z.)*, Budapest.
- FERJANČIĆ, B., 1969. - Sirmijum u doba Vizantije, *Sremska Mitrovica, Srijemska Mitrovica*, 33-57.
- JELOVINA, D., 1964. - Novi arheološki nalaz iz vremena seobe naroda u Kninu, *VMKH*, 13,5, 153-156.
- MILETIĆ, N., 1978. - Reflets des grandes invasions en Bosnie-Herzegovine, *Problemi seobe naroda u Karpatskoj kotlini*, znanstveni skup, Novi Sad 13.-16. 12. 1976, Novi Sad, 97-107.
- MILETIĆ, N., 1984. - Rani srednji vijek - Doba seobe naroda, *Kulturna istorija Bosne i Hercegovine od najstarijih vremena do pada ovih zemalja pod osmansku vlast*, Sarajevo, 375-390.
- MIRKOVIĆ, M., 1971. - Sirmium - its History from the I Century A.D. to 582 A.D., *Sirmium*, 5-90.
- PALOL, P. de - RIPOLL, G., 1989. - *I Goti*, Milano.
- RUSU, M., 1959. - Pontische Gürtelschnallen mit Adlerkopf, *Dacia*, n. s., 3, 485-523.
- SERGEJEVSKI, D., 1947. - Arheološki nalazi u Sarajevu i okolici, *GZM*, n. s., 2, 13-50.
- SCHMIDT, L., 1934. - *Die Ostgermanen. Geschichte der Deutschen Stämme, bis zum Ausgang der Völkerwanderungszeit*, München.
- SIMONI, K., 1991. - Knin-Greblje - kataloški opis grobova i nalaza, *SHP*, 3. s., 19, 75-119.
- STARE, V., 1980. - Kranj - nekropola iz časa preseljevanja ljudstev (s prispevkomma Zdenko Vinski, Ovrednotenje grobnih pridakov in István Kiszely, Antropološki pogledi), *Katalogi in monografije*, 18, Ljubljana.
- UGLEŠIĆ, A., 1990. - Tipološko-stilska analiza istočnogotskog nakita na području rimske provincije Dalmacije, *RFFZd*, 29(16), 207-229.

- UGLEŠIĆ, A., 1995. - Istočnogotski ženski grob iz antičke Narone, *RFFZd*, 34(21), 145-150.
- UGLEŠIĆ, A., 1996a. - Nakit Istočnih Gota na području rimske provincije Dalmacije, *Hrvati i Goti* (ur. R. Tafra), Split, 135-168.
- UGLEŠIĆ, A., 1996b. - *Nazočnost Istočnih Gota u jugoistočnoj Europi u svjetlu arheološke i povijesne izvorne građe*. Disertacija, Zadar.
- VINSKI, Z., 1957. - Arheološki nalazi Velike seobe naroda u Srijemu, *Situla*, 2, 3-42.
- VINSKI, Z., 1959. - Orlovske kopče iz Jugoslavije, *VMKH*, 8,4, 99-102.
- VINSKI, Z., 1968. - Adlerschnallenfunde in Jugoslawien, *Liber Iosepho Kostzewski octogenario a veneratoribus dicatus*, Warszawa, 314-325.
- VINSKI, Z., 1973. - O rovašenim fibulama Ostrogota i Tirinžana povodom rijetkog tirinškog nalaza u Saloni, *VAMZ*, 3. s., 6-7, 177-214.
- VINSKI, Z., 1978. - Archäologische Spuren ostgotischer Anwesenheit im heutigen Bereich Jugoslawiens, *Problemi seobe naroda u Karpatskoj kotlini*, znanstveni skup, Novi Sad 13.-16. 12. 1976, Novi Sad, 34-45.
- VINSKI, Z., 1991. - Razmatranja o iskopavanjima u Kninu na nalazištu Greblje, *SIIP*, 3. s., 19, 5-73.
- WOLFRAM, H., 1990. - *Die Goten. Von den Anfängen bis zur Mitte des sechsten Jahrhunderts. Entwurf einer historischen Ethnographie*, München.

Ante Uglešić: ON THE ETHNIC ATTRIBUTION OF THE GRAVE 2 FROM THE SITE NJIVE - PODSTRANA IN NARONA

S u m m a r y

Several graves of the Great Migrations period were found during recent archaeological excavations at the site Njive - Podstrana in Vid near Metković (Roman *Narona*). Finds from the Grave 2 are particularly interesting: such as a pair of arch fibulae, few glass and amber beads, a small ring, and a silver conically banded object of an unknown use.

On the basis of the typological and stylistic analysis of the fibulae, their comparison with the corresponding finds from the territory of Hungary, and according to the rest of the grave goods, the author opines that the grave should be attributed to a female member of the Gepid tribe and dated to the first third of the 6th century.

In addition, the author mentions two other finds from the territory of Dalmatia as being used by the Gepids: a belt-buckle and a two-edged sword (*spatha*) from the cemetery at Knin - Greblje. In conclusion, he lays stress on the Gepid presence in many areas of the Ostrogothic Kingdom (much broader than previously considered). Most of them served as soldiers in the Ostrogothic army, with their family members coming along, as well.

1

2

T. I. Njive - Podstrana, grob 2 (1) i nalazi iz njega (2). (Prema Z. BULJEVIĆ, 1999, T. IX, 2 i T. X, 1.)

T. I. Njive - Podstrana, grave 2 (1) and its finds (2). (After Z. BULJEVIĆ, 1999, T. IX, 2 i T. X, 1.)

1

2

T. II. Knin - Greblje, željezna *spatha* iz uništenog groba (1) i brončana orlovska brončana kopča iz groba 50 (2).

T. II. Knin - Greblje, an iron *spatha* from destroyed grave (1) and bronze buckle with the ending shaped as an eagle-head from the grave 50 (2).